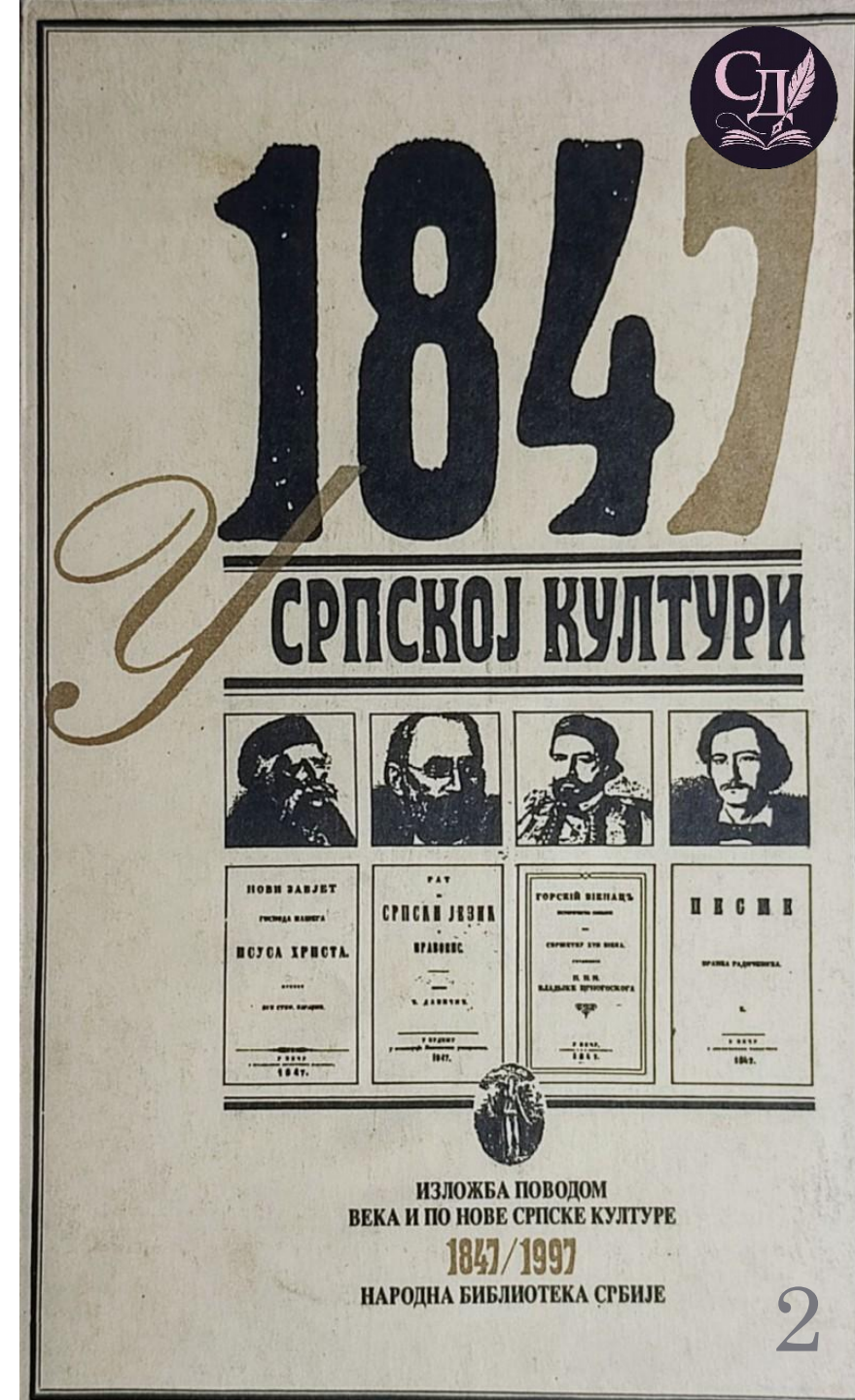

СРПСКИ РОМАНТИЗАМ

УТВРЂИВАЊЕ

РОМАНТИЗАМ У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ

- Постепена европеизација српске књижевности и културе вршила се под утицајем **немачке књижевности** (Гете, Хердер, браћа Грим, Шилер, Хајне), **бајронизма** и угледањем на **руске романтичаре** (Пушкина пре свега).
- Коначно утврђење романтизма као књижевног правца повезано је са победом Вукових идеја **1847.** када су се појавиле четири књиге написане народним језиком (П. П. Његош, *Горски вијенац*, Вуков превод *Новог завјета*, Б. Радичевић, *Песме*, Ђ. Даничић, *Рат за српски језик и правопис*).

РОМАНТИЗАМ У СРПСКОЈ КЊИЖЕВНОСТИ - ПЕРИОДИЗАЦИЈА

- Према периодизацији Историје нове српске књижевности Јована Скерлића, романтизам у српској књижевности обухвата период од од 1848. до 1870.
- Миодраг Поповић сматра да у српској књижевности постоје два типа романтизма:
 1. патријархално-херојски (предромантизам): Вук Караџић, Сима Милутиновић Сарајлија, Петар П. Његош
 2. грађанско-демократски (зрели романтизам): Б. Радичевић, Ј. Ј. Змај, Ђ. Јакшић, Л. Костић

БРАНКО РАДИЧЕВИЋ

- ❖ Умире у Бечу од туберкулозе у 29. години живота; земни остаци су касније пренети на Стражилово, по песниковој жељи.
- ❖ Мина Караџић – вечна Бранкова муза
- ❖ Бранкову поезију су обележила два лирска тона: дитирампски и елегични.

ДИТИРАМБ – лирска песма која велича живот и природу, слави радост и лепоту живота.

ЕЛЕГИЈА – лирска песма обележена осећањем меланхолије, туге и сете.

ЛЕОНИНСКА РИМА –

унутрашња рима у
којој се римују
крајеви
полустихова истог
стиха: *Дође доба
да идем у гроба.*

КАД МЛИДИЈА' УМРЕТИ (млидија' = мишљах)

- ✓ Елегија
- ✓ Објављена постхумно

1. Умирање и болест лирског субјекта изједначава се са умирањем природе у јесен (*лисје жути веће по дрвећу...*)
2. Опраштање од живота, а лепота живота истиче се хипокористцима (*санче, данче*) и сликама светлости и природе (*сунце, славуј, река*) - КОНТРАСТ
3. Опраштање од песама (*О, песме моје, јадна сирочади...у траљама отац вас оставља*)

ЈОВАН ЈОВАНОВИЋ ЗМАЈ

- ❖ Творац и највећи представник српске поезије за децу.
- ❖ Творац сатиричне поезије. (*Јутунска јухахаха, Јутунска народна химна*)
- ❖ Покренуо и уређивао велики број сатиричних часописа: **Змај** (алузија на 3. мај, дан одржавања Мајске скупштине), **Жижа**, **Стармали**, као и часопис за децу **Невен**.

IV

Булићи (1864) и Булићи увеоци (1882)

ђул (турцизам) - ружа

Булиће песник пише када се родила његова љубав према Ружи Личанин, у време вереништва и првих година брака. То је историја љубави и срећног породичног живота.

Булиће увеоке пише након породичне трагедије јер је изгубио петоро деце и суоругу и остао сам. То је збирка елегија названа „дневником умирања“.

Садржи 69 песама без наслова, нумерисаних римским бројевима.

Немоћ лирског субјекта пред смрћу предочена је његовим покушајем да заустави време и да се обрати и образложи свим силама зашто није време за њено умирање, појачано рефреном:

Не сме нам умрети!

- ✓ **ТАУТОЛОГИЈА** – стилска фигура гомилања речи истог или сличног значења: *Пођем, клецнем, идем, застајавам.*
- ✓ Ако је у питању стилска грешка, онда је то **плеоназам**
- ✓ **АСИНДЕТ** – изостављање везника
- ✓ **ПОЛИСИНДЕТ** – гомилање везника

ЂУРА ЈАКШИЋ

- ❖ Један од највећих песника и сликара свога доба.
- ❖ Његова несуђена љубав, муза и најлепши женски лик који је нацртао „Девојка у плавом“ (чува се у Народном музеју у Београду) била је **Мила Поповић**, глумица и ћерка кикиндског кафеџије. Мила му никада није узвратила љубав. Говорила је да је песник и пијаница. Ђура Јакшић се оженио Тином, а Мила се удала за другог.

Бајронистички елементи у песми: бег од стварности, горди усамљеник, потрага за слободом.

ОРАО

- ✓ Рефлексивна песма
- ✓ 3 катрена са укршеном римом
- ✓ Алегорија

Орао представља изузетног и отуђеног појединца (бајроновог јунака, тип сувишног човека) у неправедном и суровом свету. Крвава борба орла на крају песме није пораз, већ порука да се та земаљска борба мора прихватити. Појединац мора да се вине изнад баналног.

НА ЛИПАНУ

- ✓ Рефлексивни диптих (Вече и Поноћ)
- ✓ Постхумно објављене

I ВЕЧЕ

Тужни двојев (дует) лирског субјекта и птица дат у потпуном контрасту. Затворена композиција јер се завршава елегичним стиховима, нема октаве птица које би сугерисале наду.

	Лирски субјекат	Птице
строфа	Секстина (6 стихова)	Октава (8 стихова)
стих	11 и 12 слогова	4 и 5 слогова
расположење	Туга и тескоба	Раздраганост и срећа
Књижевна врста	Елегија	Дитирамб
Стилске фигуре	Реторска питања, апострофа	Асонанца, алитерација, ономотопеја (постиге се еуфоничност)

II ПОНОЋ

Осећање усамљености је још наглашеније. У поноћ се јавља сен мајке која симболизује љубав, заштиту и сигурност, и којој се јада лирски субјекат истичући зло, пакост, издајство, неверу, подлост и злобу међу људима: ***О, мајко, мајко, свет је пакостан/ живот је, мајко, врло жалостан!***

ЛАЗА КОСТИЋ

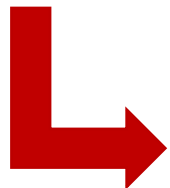
- ❖ Узоре је имао у хеленској књижевности, у Шекспиру и у српској народној поезији.
- ❖ Први преводилац Шекспира на Балкану.

МЕЂУ ЈАВОМ И МЕД СНОМ

- ✓ Програмска песма, рефлексивна
- ✓ Написао је са 22 године
- ✓ 3 квинте са рефреном
- ✓ Смењивање осмераца са каталектичким седмерцима
- ✓ НЕОЛОГИЗАМ: плетисанка

Песма је ткање срца. Плетење = стварање, плетиво = песма
Плетиља она стара = алузија на Пенелопу

Мисао да се поезија рађа из заноса, ирационалног стања између сна и јаве, став који чини основу његовог схватања поезије.

Имплицитна поетка (налази се у самом делу) за разлику од експлицитне поетике која се представља у манифестима, програмским текстовима, есејима.

Каталектички стих
– непотпун, окрњен
стих чија је последња
стопа краћа по броју
слогова

SANTA MARIA DELLA SALUTE

- Лаза Костић имао је имао 50 година, а **Ленка Дунђерски** 20. Велика разлика у годинама чинила је њихову љубав друштвено неприхватљивом. Свестан тога прво одлази у манастир Крушедол, а затим се жени Јулијом Паланачки, женом која га је годинама чекала. Ленка умире 1895. године са само 24 године, а вест о њеној смрти Лаза сазнаје у Венецији где је био на брачном путовању. Тада посећује цркву Свете Госпе од Спаса (Santa Maria della Salute). После Ленкине смрти, Лаза 14 година носи велику тугу у себи и тек тада настаје његова чувена песма Santa Maria della Salute. То је његово поледње дело које је написао, а објављена је постхумно.

SANTA MARIA DELLA SALUTE

- ✓ Љубавна песма
- ✓ Станца: октава са римом абабабцц

МОТИВ МРТВЕ ДРАГЕ

Данте и Беатриче
Петрарка и Лаура
Едгар Алан По и Ленора
Змај и Ружа

1. Лаза Костић је 1879. испевао песму *Дужде се жени*, у којој жали због сече далматинских шума и њиховог уграђивања у туђински цркву посвећену Богородици и у првом делу песме моли Богородицу за опроштај због тога, као и због свих грехова које је сам починио.
2. Сусрет са драгом и неверица да је баш њега задесила таква срећа, али истовремено и танталска мука због велике разлике у годинама: *вијугав мозак одржи власт. Памет ме стегне, ја срце стисну*
3. Смрт драге и његова туга, очај: *смак света и страшан суд*
4. Поновни сусрети са драгом у сну: *а наша деца песме су моје / тих састанака вечити траг*
5. Спајање са мртвом драгом у рају (што је сугерисано и спајањем последње две октаве): ***из безњенице у рај, у рај/у рај, у рај, у њезин загрљај***

Рефрен: SANTA MARIA DELLA SALUTE – симбол неуништивости и вечности